

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v očno pol-lane knjige itd. je pošiljati samo na na-lov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškans ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo pop.
Ako je to an praznik, izide list dan pozneje.
Vs. let. velja . . . 30.- K
od leta . . . 15.- "
8. t. t. . . 7.50 "
osamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana,
razpise, družbe je plačati po 60 vin za
vsako peti vrsto. Prilog. stanajo poleg
post. line 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste,
če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljskega
tudi ima a članstvo tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvu na-
ročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na na-lov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni šekovni nrad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Proti možem starega režima in starega duha!

Naša nova država SHS je krščena za „demokratsko“. Če je pa v resnici demokratska, bomo razvideli šele iz dejanj in iz postopanja njenih vlad: če one in možje na njih prav umevajo umetnost demokratskega vladanja in postopanja z ljudmi!

Moment, v katerem se bo presojal v tem oziru resort ministrstva in poverjeništev za uk, je nastopil sedaj, ko bo predložen načrt za nov šolski zakon.

Demokratizem tudi zahteva, da o tako važnem zakonu niti ne sklepa sama vlada in parlament, temveč je pri tako vplivnem zakonu upravičena izrekanje svoje mnenje vsa naša javnost in je sklepanje o končno veljavnih zakonitih določilih tega zakona le naloga našega ljudskega zastopstva.

V šolski organizaciji, izvedeni na podlagi šolskega zakona, pa leži temelj in prvi pogoj za demokratsko obliko in ureditev šolstva.

Radikalno je pomesti z dosedanjim birokratizmom, in pasti morajo vsi birokratski predsodki pri reševanju posameznih vprašanj, ki bi se opravičevali z enakim postopanjem v preteklosti in sklicevali na avstrijske zakone in odredbe.

Vsako vprašanje je reševati z oziranjem na pravičnost in ne oziraje se na postopanje v preteklosti, na birokratske pomisleke in zapreke; upoštevati je pri mnogih vprašanjih izrednih sedanjih razmer; krivice iz preteklosti je brezobzirno poravnati; postavljati se je na stališče pravice in vedno upoštevati željo proslca in njegove koristi: ker od sedaj je korist naših poedincev tudi korist in udobnost naroda.

V naših pisarnicah naj izginejo prejšnje manire in prejšnji duh, in kjer to ni mogoče brez padca posameznih mož, naj padejo tudi ti možje.

Stari sistem in duh mora pasti!

Velja naj načelo, da se nikomur ne deli več (po avstrijsko) miloščin, temveč, da se v pisarnicah dele državljano edino njihove pravice. Zato ni tajnosti, ampak sme vsakdo vedeti, kaj se godi v državnih pisarnicah, sme vedeti

kaj se godi v šolskih korporacijah in o čem se razpravlja v šolskih zastopih.

Eni avstrijski maniri se moramo izogniti in jo moramo odpraviti, tej namreč, da se iz resorta odredbenim potom obide zakonite določbe, sklepe in načela šolskih zastopnikov ali izvoljencev.

V Avstriji nam je bila narodna ravnopravnost in so nam bile narodne pravice v zakonih zajamčene, a so nam jih vzeli z različnimi odredbami iz resorta. Principi in načela naj bodo izraženi v zakonu, in odredbe naj bodo le izvršitev in izpolnjevanje teh načel. Vsako načelno vprašanje naj se pa reši le v sporazumu z mnenjem večine prizadetih strank — proti njihovi volji pa nikdar!

Tako mi razumemo odpravo birokratizma in uvedbo demokratskega vladanja!

Moderni nazori o organizaciji in reorganizaciji šolstva bodo pri nas še potrebovali boj in borbe, preden si bodo priborili veljavo in upoštevanje. Otrsti se je treba sprva še avstrijskega duha in nazorov, ki še globoko koreninijo v merodajnih vrstah.

Naša svoboda je bila priborjena doma še s premalimi žrtvami in še prelahkim potom. Prehod je bil premalo izrazit in prelahak. Potreba bi bilo domače socialne revolucije, ki bi zasekala globok prepad med staro Avstrijo in med sedanjostjo, ki bi privedla radikalne elemente v šolski upravi do popolne veljave, kateri bi brezobzirno pomedli z vsem zastarelim. Z radikalnimi možmi bi morali z vso elementarno silo zavladati novi, moderni nazori!

Tako bo pa potreba še borbe, in pasti bo moral med nami še marsikateri „Avstrijec“ po duhu in svojem delu v uradu, preden poderemo do popolnosti sistem prejšnjega vladanja.

Brezobzirno bo potreba nastopiti zoper vsakogar, ki se iz konservativnosti ne more otresti starega duha in ki se bo upiral novim nazorom. Osebe po pri nas še vedno, s katerimi se je ugnezil stari duh v našo upravo, ker so znale te osebe

zasesti najvažnejša vplivna mesta, na katerih hočejo sedaj vladati — preziraje „predrejen“ večino.

Proč z vsem, kar diši po avstrijsko, to bodi geslo za našo bodočnost!

Pretvoritev učit. društev v Franciji v sindikat.

Zveza francoskega učiteljstva „La Fédération des amicales d'instituteurs et institutrices“, ki šteje 120.000 organiziranih učiteljev in učiteljic, je septembra meseca p. l. sklepala o tem, da se prenese na popolnoma sindikalni podlagi in spoji z glavnim sindikatom uradništva. A to se ni še izvršilo.

Zaradi tega je bil sklican še en kongres zastopnikov zveze vseh društev dne 27. decembra p. l., na katerem se je ponovno razpravljalo o tem vprašanju. Toda sedaj ni bilo več važno vprašanje pretvoritve Uduženja v sindikat, ker so se za to zedinili že prej vsi zastopniki, temveč se je razpravljalo le o principu učiteljskega sindikata k sindikatu uradništva. Končno so po dolgi debati bili sprejeti — s 154 glasovi proti 50 glasovom in 34 neglasujočim — sledeči predlogi:

1. da se Uduženje pretvori v sindikat najpozneje do 1. marca 1920;
2. da se poizkusi doseči sporazum in združenje tudi z učiteljskim sindikatom, ki je že dosedaj obstojal (a ni bil včlanjen v Uduženju);
3. vzdrži se dosedanj pripravljalni odbor v Franciji do novega kongresa, ki se ima vršiti o Veliki noči, in ki naj odloča o tem: ako se Uduženje spoji z glavnim sindikatom uradništva ali ne?

DRAGO HUDE:

Stališče črnogorskega učiteljstva napram načrtu šolskega zakona.

Dne 8. in 9. novembra 1919 je imelo „učiteljsko uduženje Cetinjskog okruža“ izvanredno sejo, na kateri je zavzelo stališče napram novemu načrtu šolskega za-

kona od prosvetnega odbora. To svoje stališče je objavljeno v 46 strani broječi brošuri „Pregled (ocjena, izmjene i dopune) učiteljskog uduženja Cetinjskog okruža“.

Ze meseca septembra l. l. sem v „Učit. Tovarišu“ poudaril, da je načrt prosvetnega odbora za nekatere pokrajine naše domovine toliko previsok, kolikor je za druge prenizek, zato se ne čudimo, da v stališču črnogorskega učiteljstva ne najdemo nikakršnih ugovorov proti tem glavnim napakam novega načrta, in sicer proti:

1. krajnim šolskim svetom,
2. ponavljalni šoli in
3. slavnostim koncem šolskega leta.

Črnogorsko učiteljstvo v početku brošure mnogo hvali prosvetni odbor trdeč, da je to „delo pravednog rada i plod pravde . . .“ in dalje: „Državnik, koji je radio na ovom projektu, rukovodjen je bio najsavremenijim idejama, iz kojih provisuje u osnovici samo pravda . . .“, kajti črnogorski tovariši, kakor tudi mi vsi, uvidijo najglavnejši napredek šolstva in učiteljstva, da se dajo učiteljstvu tiste gnotne pravice, kakor ostalemu drž. uradništvu.

S stališča gnotnega izboljšanja razumemo hvalo in odobravanje črnogorskega učiteljstva za načrt prosvetnega odbora.

Ako bi črnogorski učitelji danes zavzemali svoje stališče, gotovo ne bi pisali kakor beremo v tej brošuri: „... Mora se priznati i to, da je ovaj projekt plod najnaprednijih i najsavremenijih državnika, koje je rukovodila najplemeniteja i najpatriotskija namjera riješenja jednog tako važnog pitanja i to na savremenoj osnovi, čime bi spasli stalež od partijskih trzavica, a posvetili ga izključivo službi svoga naroda.“ in zopet dalje: „Ako taj isti državnik bude toliko močan i uvidjevan, da na temelju načela pravde, kojima diše ovaj projekt, reguliše sadanje činovničke plate, riješiće legalnim putem najteži problem unutrašnje politike . . .“, kajti naša najnovejša izkušnja nas uči, da ta „najsavremeniji državnik“ nima toliko moči, da bi nas samo uvrstili med drž. uradnike.

pa bo za 2. stev. te stopnje izbrati živahnije sestavke iz prirodoписа in prirodošlovja.

Tretja stopnja je brez dvoma najboljša. Ta stopnja posveča II. del higijeni. To je nov del, ki ga v dosedanjih berilih in citankah nisem našel. Gotovo bo ta del v naslednjih številkah obsežnejši. Šolski zdravniki bodo tudi radi kaj prispevali. V tem delu je tudi »Balada o sv. Martinu«; moje mnenje je, da bi to balado lahko obsegal etični del. Zemljepisni in zgodovinski del je v prvi številki II. in III. stopnje še nekako splošen. Za sedaj je bilo to potrebno, gotovo pa nas bo ta del v prihodnjih številkah podrobneje seznanjal z našo ožjo domovino ter nam pripovedoval o sončni Goriški, o tožni Istri in lepi Vipavski dolini.

Vse tri stopnje končajo z »Lepo našo domovino« in »Narodno himno«.

Ko sem pregledal vse tri stopnje, se mi je razdelo, da je prehod s I. na II. stopnjo občutnejši, ko z II. na III. Ali je potrebno, da se prehod z ene stopnje na drugo občuti? Moje mnenje je, da čim bolj se ga oblaži, tem laže je otrokom. V III. stopnji sem čital »Spomin na Prešerna«. Tega sem se zelo razveselil, kajti prepričan sem, da nam bodo naslednje številke, a ne samo III. stopnje, prinesle

LISTEK

ANTON SKALA:

Šolski list

I., II. in III. stopnja.

Stev. I., uredila L. Černe, Andr. Rapč in Pavel Flerč.

Ko so minevale letos božične počitnice, je izšel »Šolski list«. Razveselili smo se ga vsi, tako učitelji kot otroci in gotovo tudi starši, da bodo že enkrat njih ljubljenci tudi s knjigo in ne le z zvezki hodili v šolo. Križ je bil doslej, ker kdor ni hotel uporabljati prejšnjih šolskih knjig, si je sam moral pomagati. Zdaj pa smo se oddahnil vsi. »Šolski list« leži pred nami kar stopnjevale: prva, druga in tretja stopnja. Nam je olajšano pripravljanje, poučevanje, otrokom pa razumevanje in učenje.

Kar po vrsti sem si ga ogledal, razgrnil sem vsa tri kazala, da mi vane pogled odpro. Prva stopnja ni razdeljena; drug za drugim, brez presledka se vrsti 66 berilnih sestavkov. Ker je pri vsakem sestavku tudi ime sestavilca, mi priča ta stopnja o izvanredni plodovitosti L.

Černeja: 31 do 66. Pogledam, kdo je to stopnjo uredil; takoj se mi je razjasnilo in razumel sem težak položaj urednika. Z listom se je bilo treba podvzati, snovi je primanjkovalo in urednik si je sam pomagal, kakor je običaj tudi pri mnogih drugih listih.

Druza stopnja je razdeljena na šest delov, ki jih je urednik tiho zaznamoval z rimskimi številkami od I. do VI. V notranjosti pa nosi ta stopnja napise: Prvi del itd. — Tudi tretja stopnja je razdeljena na šest delov. Ti deli so na platnicah imenovani: I. Etični del, II. Higijena, III. Prirodopis, IV. Prirodoslovje, V. Zemljepis, VI. Zgodovina. V notranjosti pa tudi ta stopnja nosi le napise: Prvi del itd. Ta način predelavanja snovi je gotovo še prehodni. Iz teh prvih števil posnamem namreč, da se ni določeno, katera imena bodo nosili posamezni deli v novih šolskih knjigah. Urednika II. in III. stopnje sta imela več sotrudnikov, o tem pričajo imena pod sestavki, ki jih je v II. stopnji 90, v III. pa 65. Sestavki v vseh treh stopnjah so z malo izjemo plod učiteljstva. Od neučiteljev sem našel Otona Zupaničiča v I. stopnji enkrat, v II. stopnji šestkrat, v III. stopnji štirikrat, med tem šestkrat kot ugankarja. Poleg imenovanega sem našel po enkrat

ali dvakrat: Drag. Ketteja, Simona Jenka, Simona Gregorčiča, Ivana Cankarja, A. Medveda, Fr. Levstika, A. Aškerca, J. Stritarja, L. Pesjakovo, J. Jurčiča pa sem poslušal, kako pripoveduje v II. stopnji o »Trgatvi«, Dolenju, v III. stopnji pa vinogradnemu Slovencu. Za moje otroke bi zadostovalo kar je v III. stopnji.

Kako začnajo te stopnje? Prva stopnja z lepim naukom: »Boga ne pozabi«, ta nauk je kakor lučica v prsih in še pregreha to lučico zaduši »tedaj so še dnevi, kot temne noči!« Se lepše začne druga stopnja: »Čuj, mladina, svete moje:« — »Molitev za slovanski rod« je pa premalo goreča in tako čudno modro izzvenci, da dvomim, če jo bo kdo molil. Na 6. strani te stopnje je boljši začetek. Tretja stopnja začne dobro.

Kaj obravnavajo posamezne stopnje? Prva stopnja vse vprek, najrajša pa se drži domačih živali. Kljub temu, da je mnogo, ni mnogo; vendar pa s tem lahko dosežemo, da se otroci nauče dobro čitati, pripovedovati in dobe poim o prostem spisu.

Druza stopnja je srečnejša. Je boljše čtivo in več izbire. Če napišem boljše čtivo, mislim, da so sestavki naravno pripovedovani, in ni na njih opaziti, da so nalašč otrokom prirojeni. — Treba

Črnogorski učitelji opominjajo dalje domovino na razne v boljševidnem vođe razmere, ki se sedaj vladajo, namreč, da imajo nekateri privilegirani delavci in državni nastavljenici z ljudsk-šolsko izobrazbo letne plače od 3500—4000 din., medtem ko imajo učitelji temeljne plače ... (iz sramote nočemo navesti!)

Med drugimi izpremembami, katere je črnogorsko učiteljstvo predlagalo, navajamo le nekaj važnejših:

Otvoritev šol zahtevajo povsod tam, kjer se nahaja v premeru 4 km 35 otrok (projekt: 40) in to zaradi goratih in težko prestopnih krajev v Črni gori.

Črnogorci se dalje zadovoljujejo in priporočajo, da zida in popravlja šole občina, kakor tudi, da daje kurjavo učitelstvu in šoli. Zahtevajo tudi, da morajo občine v teku 5 let sezidati stanovanja učitelstvu, kjer jih še ni. Dokler pa učiteljstvo nima stanovanja v naravi, dobiva stanarino od države zaeno s plačo. Stanarino določa posebna komisija po draginji v kraju službovanja. Stanovanje mora imeti najmanj 2 sobi, kuhinjo in priklone.

Priporočajo med drugim tudi nerazdeljen poldnevni pouk, kajti praksa je pokazala v Črni gori, da uspeh najbolj odgovarja temu načinu. Na ta način pridobi učiteljstvo dovolj časa za pripravo in popravljanje šolskih izdelkov, otroci pa za pomaganje pri domačem poslu.

Predlagajo, da prično šolo obiskovati dečki s 7, deklice pa s 6. letom, češ, da so deklice prej razvite kot dečki. Zahtevajo, da pregleda zdravnik vsako šolo dvakrat na leto in sicer v septembru in marcu.

Na tej seji so dalje stavili zahtevo, da se more učitelj z ozirom na težavno učiteljsko delo upokojiti po svoji prošnji v 26. letu s pravico, ki mu pripada po teh letih, kajti to bo vsak priznal, ni enako delati s pljuči ali pa z rokami v pisarni.

Pri nameščanju učiteljskega se mora ozirati razen na službeno leta in kvalifikacijo tudi na rodbinske potrebe (dokler te trajajo).

Število tedenskih ur zmanjšujejo, in sicer naj ima voditelj 18 ur manj toliko ur, kolikor je na šoli učiteljskega, za ostalo učiteljsko pa določajo po 24 ur tedensko.

V „objašnjenju“ utemeljujejo ta svoj predlog s sledečim:

„Radni časovi (ure) u učionici, punoj prašine među 50 djece, gdje je nežan vazduh (slab zrak), a pri tom stalno raditi s organom pluća, nije to isto što i pisati, računati, čitati ili drugo slično tome raditi u kancelariji činovničkoj“, zato bi bilo neprimerno učitelju nalagati isto toliko ur kakor uradnikom.

Glede nadziranja so mnenja, da naj nadzornik dvakrat na leto pregleda učiteljevo delo in sicer pri definitivnih administrativno, pri onih brez učiteljskega izpita pa instruktivno. Nadzornik naj sporoča o nadziranju predpostavljenim šolskim oblastim samo z ozirom na povolen ali nepovolen uspeh, toda brez ocenilnih redov.

Potemtakem v projektu zamišljeni kvalifikacijski listi odpadejo.

Črnogorsko učiteljsko udruženje je bilo radi tega proti redovom, ker se učiteljstvo s temi razlikuje od drugih stanov, kajti nikjer sicer ne najdeš redovanja uradnikov. In če položimo praktični izpit vendar ne bomo trpeli še instruktivnega nadziranja.

Koncem konca pa predlagajo kot 83. člen „projekta“:

še več sličnih spominov, ki bodo seznanjali naše otroke z duševnimi voditelji našega naroda.

Kakor sem že prej omenil, je največ sestavkov v »Šolskem listu« duševno delo učiteljskega. Z veseljem je pozdravil misel, da učitelji sami sestavljajo in objeje »Šolski list«, vendar pa dobri stvari ne bo škodovalo, če se v bodoče oni domači pridelek, ki je za zastare, ali preveč moralizuje in poučuje, odstrani in se izbere boljše pri naših pesnikih in pisateljih.

Pot pa, ki jo je nastopil »Šolski list«, je prava in te poti se veselimo vsi.

† Sušnikovi Pavli.

Dolgočasno jesensko vreme nas je klicalo skupaj ono nedeljo. Pot nam je namakal in polzil nrhajoči dežek, ki nam je isti dan ostal zvest spremljevalec. Ko smo pa stopali po klancu proti vrhu Pavlininega doma, objele so nas med seboj se prerivajoče in tepeče megle, katere so s svojim vlažnim zastorom zakrivalo solnčni svetilni žarkom pot, tako, da je »gledalo, kot bi bil pozen mrak, dasi je odzvonilo jedva poldne. Takí otožni dnevi pa sami od sebe vplivajo na človeka, da se mu zdi, kot bi ga tlačila mora. Delajo

Stalnim učiteljem-cam, ki so v službi in imajo srednješolsko predizobrazbo se določajo povišice, doklade in plača sorazmerno z državnimi uradniki z enako predizobrazbo.

Kakor črnogorski tovariši, smo tudi mi pričakovali po preobratu polni optimizma in idealizma boljših časov, toda kakor že tolikokrat v Avstriji, smo tudi tu doživeli razočaranje. Dokler nas rabijo pri svojih namenih, nam obljubujejo vse-mogoče, in ko zahtevamo dejanja, se zvi-jajo. Razen Ljube Davidovića in par drugih nihče več od beogradske gospode ne šaha potrebe in važnosti našega stanu. Smatrajo nas za ljudi vredne preziranja.

Ali združimo se in zakričimo na kosmata ušesa, da sta šola in učiteljstvo glavni temeljni faktor domovine. Mi smo oni, ki moralno držimo pokoncu domovino; ne militarizem, ne kapitalizem in ne drugi -izmi ji ne morejo dati med svetom stalnega ugleda, le šola, ki izobrazuje najširše sloje, ki širi prosveto v najoddaljenejšo vas, v selo, kamor ni še stopila noga drugih uradnikov; v zaselje v Srbiji in Črni gori, kamor se ne pride ne z vožnjo ne z ježo, ampak samo po kozjih stezah; dviga narod, ga izobrazuje, uči in vodi in daje domovini na ta način material, na katerega se more opreti v svetovni politiki.

Že eno leto gleda ves svet na zadržanje ljudskih mas po vseh državah, in izkušnja uči, da razumejo le tisti narodi narodno disciplino, katere vodi šola in kateri zajemajo svoje moralne sile iz dobrega in gosto zamreženega šolstva.

Zalibog moramo konstatirati, da voditelji prosvete v Beogradu ne razumejo duha časa, zato se nas poskušajo otepati: ali ne podajmo se, močni smo in močnejši bomo vsak dan.

Bobra za naše narodno šolstvo v zasedenem ozemlju.

V nedeljo dne 18. t. m. se je vršil v gledališki dvorani Narodnega doma v Trstu izredni občni zbor političnega društva „Edinosti“, ki je bil sklican v namen, da razpravlja o vevlačnem vprašanju, ki sedaj v največji meri zanima ves naš narod ne samo v zasedenem ozemlju, temveč tudi zunaj njega, o našem šolskem vprašanju.

Ob prav lepi udeležbi članstva, ki je prihitelo od vseh strani zasedenega ozemlja — častno je bila zastopana Goriška, ravnotako tudi naša kršna Istra, samoposebi umljivo najštevilnejše naša vrla tržaška okolica in mesto samo, a tudi Notranjska je, prvič, poslala svoje zastopnike — je otvoril občni zbor društveni predsednik

dr. Josip Wilfan,

ki je poudarjal v svojem nagovoru, da je društveni odbor smatral sklicanje izrednega občnega zbora za potrebno iz razlogov, ki so razvidni že iz dnevnega reda. Prva točka dnevnega reda — nadaljuje govornik — so naše šolske razmere. Ta dnevni red so imela zborovanja našega političnega društva že nešteto krat. Nešteto krat smo povzdigovali svoj glas proti krivicam, ki so se nam dogajale na najvažnejšem polju našega življenja, na šolskem polju. Mnogokrat smo odhajali iz te dvorane, smo nosili v sebi iskrico upanja, da se nam izpolnijo naše zahteve, da pride čas, da se bomo mogli posvetiti mirnemu delu brez boja za najelementar-

ga redkobesednega, žalostnega. Če pa je na potu, da spremlja k večjemu počitku tovarišico, katera je celo svoje mlado življenje posvetila zgolj izobrazbi in povzdigi toli ljubljene mladine lastnega naroda, kdo bi mu v zlo štel, če pozdravlja žalosten mrak, temne megle, ki mu na potu drugujejo; vsaj mu je tudi njegova duša zavita v brezsolnčen mrak, temne, žalostne megle.

V klancu pod vrhom na razpotju med Hrastnikom in Trbovljami stoji v samotni domovje Pavle. Ko sem ga ugledal, sem se nehote spomnil, kako prijetno mora biti tukaj bivanje v prijazni pomladi, katera odene ta prijazen kraj s peštrim, svetlim plaščem rož in rožic. Ali danes? Kje je pomlad, kje so rožice? Vstopil sem v sobo na desno. Tam je ležala v sredini lučk in lučk med rožmarinom in poznimi jesenskimi cvetkami — roža — katera je strla slana življenja. Ko sem pozneje ugledal mamico in sestrice ob odru ležeče Pavle, katere so v obupu in žalosti vile roke nad izgubo dobre hčerke, idealne sestrice, umel sem njih togo, razumel njih bol.

Počasnih korakov se je vil sprevod proti župni cerkvi. Prišli so sosede in sosidine, prihiti pa so tudi stanovski tovariši in tovarišice, da skažejo posled-

nejše naše pravice; toda prišli so časi, ko se moramo zopet bojevati za tiste drobtinice, ki smo si jih pridobili pod Avstrijo. Če hočemo predvsem označiti naš sedanji položaj, moramo reči, da se tistemu opustošenju, ki ga je prinesla vojna v najlepši del naše najožje domovine, na Goriško, ki je predvsem materialno, pridružuje sedaj opustošenje, ki sicer ni vidno telesnim očem, ki pa sega toliko globlje v naše življenje, opustošenje, čigar posledice se kmalu pokažejo in bodo veliko bolj trajne in pogubnejše od onih, ki jih je provzročila vojna. Odbor političnega društva je storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da se odpomore temu neznosnemu stanju; ali sedaj je treba, da tudi članstvo povzdigne svoj odločni protest!

Predsednik se je nato spomnil s pristranimi besedami v Goricu umrlega društvenega odbornika dr. Ivana Novaka, nakar je društveni tajnik dr. Mikuletič podal obširno in temeljito poročilo, o katerem je z mnogobrojnimi statističnimi podatki osvetlil žalostne šolske razmere v Trstu in v Istri. Slično obširno poročilo o šolstvu na Goriškem je podal dr. Karol Podornik, nakar so se k predmetu oglašili zastopniki pazinskega, bužetskega in poreškega okraja ter govornik iz Notranjske, ki so vsi v drastičnih besedah osvetlili žalostno stanje, v katerem se nahaja slovensko in hrvatsko šolstvo v posameznih okrajih, zasedenih po Italijanih (*). Nato je občni zbor soglasno sprejel naslednjo resolucijo:

„Na izrednem občnem zboru političnega društva „Edinosti“ dne 18. januarja 1920 v Narodnem domu v Trstu zbrani Jugoslovenci iz zasedenega ozemlja, podrejena generalnemu civilnemu komisarijatu v Trstu, so sklenili enoglasno naslednjo resolucijo:

1. prosvedujemo z ogorčeno odločnostjo proti postopanju zasedbenih oblastev in stvari jugoslovenskega šolstva, zlasti proti temu, da so v mnogih krajih slovensko in hrvatske šole zaprte, v mnogih tudi naravnost samovoljno in protizakonito premenjene v italijanske; da se še vzdržuje nepravilna, nasilna prepoved zopetne otvoritve zasebnih šol in celo zabranjuje zasebni pouk in da se brez ozira na elementarne kulturne potrebe zavlakuje rešitev tudi najnujnejših šolskih zadev;

2. zahtevamo v polni zavesti svojih nezastarljivih pravic in v neupogljivem odporu proti krivic, ki se nam godi, da se neznosnemu protikulturnemu in protipravnemu stanju stori konec in da se nam povrnejo naše šole v oni meri, v kateri smo jih imeli pred zasedbo in v to svrno zahtevamo posebno, da se vzpostavi zakonita šolska uprava, da se spet skličejo in po potrebi dopolnijo šolski sveti in da se ukrene potrebno, da se jugoslovenski učitelji lahko povrnejo na svoja mesta iz internacije ali iz ubežništva s primernimi jamstvi za svojo svobodo in telesno varnost, brez prikrasave

*) Vsa poročila, ki se strogo in edino tičejo šolskega vprašanja v okupiranem ozemlju, prinesemo polagoma v prihodnjih številkih, da izve na ta način celokupna slovenska javnost za vnebovpljive krivice, ki se gode našim trpečim bratom in